

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2003 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston puitepäättökseksi (alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 23 päivänä kesäkuuta 2003 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston puitepäättökseksi (alusten aiheuttaman ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistaminen) (U 20/2003 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Lena Andersson, oikeusministeriö

- hallitussihteeri Jaana Heikkinen, liikenne- ja viestintäministeriö
- ylitarkastaja Johannes Leppo ja neuvotteleva virkamies Maija Pietarinen, ympäristöministeriö.

Viitetiedot

Ympäristövaliokunta on antanut asiaan liittyen lausunnon asiassa valtioneuvoston kirjelmä U 14/2003 vp ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja pilaamisrikoksista määrättävistä seuraamuksista (alusjäterikosdirektiivi) (YmVL 9/2003 vp).

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Puitepäättösehdotus

Puitepäättösehdotus koskee alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta säädettäviä seuraamuksia. Päätös velvoittaisi säätämään tietynsuuruisen enimmäisvankeusrangaistuksen törkeästä alusjäterikoksesta. Lisäksi alusjäterikoksesta tulisi säätää rikosoikeudellinen tai hallinnollinen sakko, jonka määräytymisperusteena olisi osuus edellisen varainhoitovuoden kokonaisliikevaihdosta tai kokonaisvarallisuudesta.

Satamavaltion lainkäyttövalta tulisi ulottaa myös ulkomaiselta alukselta aavalla merellä tehtyyn alusjäterikokseen. Puitepäättösehdotus täydentää ns. alusjäterikosdirektiiviehdotusta, jonka käsittely on vielä kesken.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee aluksista aiheutuvien laittomien tahallisten päästöjen, erityisesti öljypäästöjen valvonnan tehostamista EU:ssa. Vaka-

vien tahallisten tekojen tulee olla kaikissa jäsenmaissa rangaistavia ja niistä on määrättävä riittävän ankaria rikosoikeudellisia seuraamuksia. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että seuraa-

musten yksityiskohtaista säätämistapaa tulee vielä kehittää, sillä esimerkiksi ehdotetut sakon määräytymisperusteet soveltuvat Suomen järjelmään huonosti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Ympäristövaliokunta tarkastelee lausunnossaan puitepääätösehdotusta ainoastaan toimialaltaan eli meriensuojelun näkökulmasta. Rikosoikeudellisten seuraamusten säätämistapaan lausunnossa ei puututa.

Meriensuojelun näkökulmasta ympäristövaliokunta tukee valtioneuvoston kantaa siitä, että aluksista aiheutuvien laittomien tahallisten päästöjen valvontaa on tarpeen tehostaa. Jotta päästöt saadaan vähenemään, on niistä myös määrättävä riittävän ankaria seuraamuksia. Tämä on erittäin tärkeää, koska päästöt (erityisesti öljypäästöt) eivät ole vähentyneet, vaikka EU:n tasolla on viime vuosina toteutettu useita alusjätepäästöjen vastaisia toimia, kuten direktiivi alusjätteiden jättöpakosta satamiin (2000/59/EY) ja direktiivi alusliikenteen seurantajärjestelmästä (2002/59/EY) sekä direktiiviehdotus öljyalusten kaksoisrunkovaatimuksen nopeutetusta käyttöönotosta (KOM(2002)780 lopullinen).

Puitepääätösehdotus yhdessä valmisteilla olevan alusjäterikosdirektiivin kanssa parantaa käytännön mahdollisuuksia saattaa laittomiin päästöihin syylistyneet alukset vastuuseen teoistaan. Jatkovalmistelussa on kuitenkin varmistettava, että rikosoikeudellisten seuraamusten sijoittaminen direktiivin sijasta puitepääätökseen ei vähennä niiden oikeudellista asemaa tai käytännön sovellettavuutta.

Ympäristövaliokunta on useissa lausunnoissaan vaatinut toimia Itämeren ja Suomenlahden suojelun tehostamiseksi ja laivakuljetusten tur-

vallisuuden parantamiseksi sekä yhteistyön kehittämiseksi myös muiden kuin EU-maiden ja erityisesti Venäjän kanssa (mm. YmVL 32/2002 vp, YmVL 4/2003 vp ja YmVL 9/2003 vp). Valiokunta viittaa aiempiin lausuntoihinsa ja toistaa kantansa, jonka mukaan valtioneuvoston tulee toimia aktiivisesti Itämeren suojelemiseksi kaikilla tasoilla niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Yhteistyötä Venäjän ja Baltian maiden kanssa laittomien päästöjen valvonnassa tulisi kehittää. Ympäristövaliokunta kiirehtii myös alusjäterikosdirektiiviehdotuksen käsittelyä ja voimaansaattamista. Suomen kansallisista toimista valiokunta kiirehtii talousvyöhykkeen perustamista ja hallinnollisen sakon käyttöönottoa seuraamusjärjestelmän tehostamiseksi sekä näiden vaatimien riittävien resurssien turvaamiseksi. Valtioneuvoston tulee valmistella näitä koskevat esitykset kiireellisesti.

Lausunto

Edellä olevan perusteella ympäristövaliokunta esittää lausuntonaan,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan ja että valtioneuvosto ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on muutoin esitetty Itämeren ja Suomenlahden merikuljetusten valvonnan tehostamiseksi ja turvallisuuden parantamiseksi (valtioiden välisen yhteistyön kehittäminen, talousvyöhykkeen perustaminen ja hallinnollisen sakon käyttöön ottaminen).

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Heikki A. Ollila /kok
jäs.	Christina Gestrin /r	Eero Reijonen /kesk
	Susanna Haapoja /kesk	Jukka Roos /sd
	Tuomo Hänninen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Antti Kaikkonen /kesk	Ahti Vielma /kok
	Inkeri Kerola /kesk	Pia Viitanen /sd.
	Kari Kärkkäinen /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.